

Finansdepartementet
Fi2023/02171

Diarienummer
Utr 2023/57
Datum
2023-09-18

Yttrande över Kommissionens förslag ”EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om ändring av förordning (EG) nr 223/2009 om europeisk statistik”

Bakgrund

Den senaste tidens kriser i vår omvärld har ökat kraven på information och underlag för beslutsfattande och därmed också medfört högre ställda förväntningar på mer aktuell och detaljerad europeisk statistik. Samhällets digitalisering skapar såväl nya informationsbehov som möjligheter att använda nya digitala källor för att framställa statistik. Kommissionen anser att det finns skäl att anpassa de regleringar som idag styr den europeiska statistiken så att statistiksystemet stärker sin förmåga att anpassa sig till databehoven. För detta ändamål har Kommissionen lagt fram ett förslag om att revidera den befintliga statistikförordningen så att det europeiska statistiksystemet får bättre förutsättningar att reagera snabbt och samordnat när det uppstår brådskande behov av data i kristider. Förslaget syftar också till att möjliggöra för nationella statistikmyndigheter och kommissionen (Eurostat) att ta vara på den fulla potentialen hos digitala källor och digital teknik så att de kan återanvändas för europeisk statistik. Förslaget ska göra statistiksystemet mer ändamålsenligt och resurseffektivt genom att främja samordnad datadelning samtidigt som skyddet stärks för uppgiftslämnarna. EU bedömer att det är effektivare med en europeisk reglering än åtgärder på nationell, regional eller lokal nivå. Kommissionen menar att en harmoniserad strategi på EU-nivå skulle skapa rättssäkerhet och säkerställa rättvis behandling av privata uppgiftsinnehavare som är verksamma i flera medlemsstater. En rättslig reglering möjliggör en snabbare hantering på EU-nivå och säkerställer att hanteringen är konsekvent i alla medlemsstater.

Trafikanalys presenterar i det följande vår syn på förslagen rörande revideringen av statistikförordningen.

Trafikanalys synpunkter på förslagen

Trafikanalys ställer sig positiv till att en reglering sker genom en EU-förordning, där syftet är att snabba på en modernisering av statistikproduktionen inom hela det europeiska statistiksystemet (ESS). Om återanvändning av redan insamlade uppgifter kan ske genom att nya datakällor eller administrativa datakällor ersätter enkäter är det mycket positivt för att minska svarsbördan hos berörda uppgiftslämnare. Trafikanalys anser att den lösning som föreslås utan detaljreglering och genom frivilliga

överenskommelser är att föredra framför detaljerad tvingande lagstiftning. Trafikanalys instämmer med förslaget om att ta fram gemensamma processer och standarder som underlättar genomförandet av ändringarna i förordningen med avseende på tids-, frekvens- och kvalitetskrav.

Trafikanalys bedömer att förslaget inte leder till markant ökade kostnader för myndigheten eftersom förslaget snarare skapar möjligheter och kompletterar nuvarande bestämmelser och inte utgör nya bestämmelser av tvingande karaktär. På kort sikt kan nya sätt att framställa statistiken leda till omställningskostnader och investeringar i nya data och digitaliserade verktyg. På längre sikt kan de nya bestämmelserna däremot ge möjlighet till resursbesparingar eftersom det alltmer digitaliserade uppgiftslämnandet leder till minskad börda för uppgiftslämnare.

För att följa om den antagna förordningen ger avsedd effekt ställer sig Trafikanalys positiv till att genomförandet övervakas och utvärderas regelbundet.

Förbättrad möjlighet att reagera på brådskande statistikbehov i kristider

Trafikanalys ställer sig positiv till förslaget att kommissionen i samråd med ESS-kommittén kan besluta om tillfälliga statistikåtgärder för att tillgodose brådskande informationsbehov på europeisk nivå i kristider så länge de är väl motiverade när det gäller syfte, detaljeringsgrad och tidsfrister. Trafikanalys ställer sig också positiv till att de nationella statistikmyndigheterna får en flexibilitet att själva välja om de ska ansluta sig till och delta i statistikåtgärderna. Beroende på omfattning av insatserna för brådskande informationsbehov kan det medföra ökade behov av resurser och ökade kostnader för nationella statistikmyndigheter. För att underlätta deltagande är det därför önskvärt att kommissionen kan erbjuda finansiering för medlemsstaternas deltagande.

Förbättrad tillgång till administrativa data

Trafikanalys instämmer i förslaget om förbättrad tillgång till administrativa register inom den offentliga sektorn. Det är positivt om EU-kommissionen, de nationella statistikmyndigheterna och andra nationella myndigheter kan få tillgång till data kostnadsfritt med den aktualitet och frekvens som behövs för framställning och rapportering av EU-statistiken. Idag innebär det ofta en stor kostnad att få tillgång till administrativa data från andra myndigheter. Dessa data är centrala att använda för statistikframställning eller för att skapa rampopulationer i urvalsundersökningar riktade till företag, organisationer samt individer och hushåll. Om tillgången till administrativa data skulle underlättas öppnas nya möjligheter för att ta fram statistik och återanvända redan insamlade data samtidigt som resurser kan frigöras för utveckling av andra datakällor. Trafikanalys bedömer att Eurostats möjlighet att få tillgång till administrativa data hos unionens organ och myndigheter för statistikändamål även kan minska behov av att samla in uppgifter från medlemsstaterna.

Tillgång till privata digitala datakällor

Trafikanalys ställer sig positiv till de nya bestämmelserna om tillgång till digitala datamängder inom den privata sektorn. Det är bra att de nationella statistikmyndigheterna eller kommissionen, när det är nödvändigt och med väl motiverade syften, ska kunna begära att få tillgång till digitala datamängder hos privata aktörer. Vi bedömer att det främjar datadelning när uppgifter inte finns tillgängliga på annat sätt samt främjar återanvändning av data för statistikändamål. Det är av största vikt att data begärs in från privata uppgiftsinnehavare endast i de fall där nyttorna överstiger merarbetet för företagen. Det har blivit allt svårare att få in uppgifter via enkäter. Det är av stor vikt att den ökade tillgängligheten till digitala data inte påverkar möjligheten att fortsatt samla in nödvändiga uppgifter via enkätundersökningar. Digitala data kan inte alltid ersätta traditionellt insamlade uppgifter.

Digitala data är ofta ostrukturerade och i extremt stora volymer. Det innebär att data kan behöva bearbetas och aggregeras av den privata uppgiftsinnehavaren innan data kan delas med statistikmyndigheterna och kommissionen. Detta kommer löpande medföra kostnader för den privata sektorn, inte bara i samband med en uppbyggnadsfas. Alternativt krävs en resursutbyggnad för att hantera extremt stora datamängder hos statistikmyndigheterna.

Det är däremot oklart vad som menas med att data får uteslutande användas för statistiska ändamål och i vilka fall det krävs samtycke för delning med tredje part. Detta behöver förtydligas. Är det t.ex. möjligt att använda privata data även för ej EU-reglerad eller annan statlig statistik än den officiella? Går det också att använda data även för andra verksamheter inom andra myndigheter som inte är statistikmyndigheter med ansvar för officiell statistik, t.ex. för utveckling, uppföljning och utvärdering av den statliga transportinfrastrukturen?

Uppgiftsdelning inom ESS

Trafikanalys instämmer i förslagen till nya bestämmelser om uppgiftsdelning mellan dels de nationella statistikmyndigheterna, dels de nationella statistikmyndigheterna och kommissionen (Eurostat), för statistiska ändamål och för att höja den europeiska statistikens kvalitet. Det är däremot avgörande att datasekretessen kan garanteras och att det finns en säker infrastruktur som garanterar uppgifternas integritet. Eftersom regelverken och tillämpningar av regelverken kring sekretess kan se olika ut i olika länder ställer sig Trafikanalys positiv till att konfidentiella uppgifter får utbytas av medlemsstaterna på frivillig basis. Trafikanalys ställer sig däremot tveksam till obligatorisk delning av icke konfidentiella uppgifter. Trafikanalys anser att det är de aktuella statistikmyndigheterna som måste avgöra om delningen kan ske på ett säkert sätt eller när delningen kan leda till minskad uppgiftslämnarberda eller högre kvalitet i statistiken.

Utveckling av europeisk statistik

Trafikanalys ställer sig positiv till att det införs bestämmelser om statistik under utveckling, så kallad experimentell statistik. Det skapar utrymme för att testa och skapa nya statistikprodukter som inte behöver uppfylla alla kvalitetskrav som annars gäller för europeisk statistik.

Sanktionsavgifter för företagen vid utebliven datadelning

Trafikanalys ser ett behov av att frågans utreds ytterligare utifrån respektive lands jurisdiktion, bland annat utifrån de nationella bestämmelserna om vite och penningböter i 20 och 25 §§ lagen om den officiella statistiken.

Offentligt tillgängliga uppgifter

Kommissionen föreslår en ändring av artikel 25 med innebörd att uppgifter som lagligen är tillgängliga för allmänheten inte ska betraktas som konfidentiella när de används för statistikändamål. Trafikanalys har svårt att förstå vad som menas med "lagligen är tillgängliga för allmänheten" och vad innebörden är. Trafikanalys tycker att det bör säkerställas att den föreslagna bestämmelsen i artikel 25 är förenlig med svenska regler om offentlighet och sekretess innan det slutliga förslaget fastställs.

Generaldirektör Mattias Viklund har beslutat i detta ärende efter föredragning av Henrik Petterson. I beredningen av ärendet har också avdelningschef Sofie Orrling deltagit samt Björn Tano och verksjurist Eva Pettersson.

Mattias Viklund
Generaldirektör